

**แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณตามหลักธรรมคัมภีร์ครองโลก
ของโรงเรียนบ้านนาเส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2**

**Developing Guidelines of Risk Management of Budget base of Lokapala-
Dhamma in Bannasae School under the Nakhon Si Thammarat
Primary Educational Service Area Office 2**

¹สุประวีณ์ วงษ์ศิลป์, ²ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่, ³สุเวศ กลัปศรี

¹Suprawee Wongsin, ²Teeraphong Somkhaoyai, ³Suwes Klupsri

¹⁻³สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

¹⁻³Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Nakhon Si Thammarat Campus

¹Corresponding author, e-mail: supraweesang@gmail.com

Received: April 28, 2026; Revised: May 15, 2026; Accepted: May 18, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณ 2) ศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณตามหลักธรรมคัมภีร์ครองโลก 3) นำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณตามหลักธรรมคัมภีร์ครองโลก ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 19 คน มีผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 5 คน โดยการใช้สนทนากลุ่ม ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย

ผลจากการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษาดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ นโยบาย และแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมถึงแผนปฏิบัติการประจำปี มีการกำหนดวัตถุประสงค์บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์และผลการดำเนินงานย้อนหลัง เปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู บุคลากร และคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการระบุและประเมินความเสี่ยง จัดทำแผนบริหารความเสี่ยงที่ครอบคลุม โปร่งใส และมีตัวชี้วัดชัดเจน แต่มีข้อจำกัดด้านเวลา ภาระงาน ข้อมูลไม่เป็นระบบ ความรู้ความเข้าใจไม่เท่าเทียม และการสื่อสารไม่ทั่วถึง ส่งผลให้การวิเคราะห์และรายงานข้อมูลไม่ครบถ้วนทันเวลา กระทบต่อประสิทธิภาพในการตัดสินใจ 2) แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณตามหลักธรรมคัมภีร์ครองโลก โดยการบูรณาการหลักธรรมคัมภีร์ครองโลก ได้แก่ หิริและโอตตปปะ ช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกทางจริยธรรมควบคู่ระบบควบคุมภายใน ทำให้การบริหารงบประมาณโปร่งใส ลดความผิดพลาดและการทุจริต และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน 3) ผลการนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยง

ด้านงบประมาณตามหลักธรรมคัมภีร์ครองโลก ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เห็นว่ามีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์

คำสำคัญ: การบริหารความเสี่ยงงบประมาณ; การบริหารสถานศึกษา; หลักธรรมคัมภีร์ครองโลก

Abstract

This research article aims to Study: study the conditions of budget risk management; 2) examine the guidelines for budget risk management based on the World-Protecting Principles; and 3) propose and evaluate the guidelines for budget risk management based on the World-Protecting Principles. This study employed a qualitative research methodology. Data were collected through in-depth interviews with 19 participants involved in budget administration. In addition, five key informants participated in a focus group discussion. The participants were selected through purposive sampling, including seven experts/monks and qualified persons. Data were analyzed using inductive analysis.

The research results were found as follows: 1) the current state of budget risk management in the educational institution is systematically implemented, aligned with the vision, policies, educational development plans, and annual action plans. Objectives are established based on empirical data and past performance. Administrators, teachers, staff, and school committee members are involved in identifying and assessing risks. A comprehensive and transparent risk management plan with clear indicators is developed. However, limitations were found in terms of time constraints, workload, unsystematic data management, unequal levels of understanding, and insufficient communication. These issues result in incomplete and untimely data analysis and reporting, thereby affecting decision-making efficiency. 2) The guidelines for budget risk management based on the Lokapāla Dhamma, particularly the integration of Hiri (moral shame) and Ottappa (moral fear), help strengthen ethical awareness alongside internal control systems. This contributes to transparent budget management, reduces errors and corruption, and promotes the efficient use of resources for sustainable educational quality development. 3) The results of the presentation and evaluation of the proposed guidelines, as assessed by experts, indicated that they are appropriate, feasible, and beneficial.

Keywords: Budget Risk Management; Educational Institution Administration; World-Protecting Principles

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพคน ให้เป็นคนดี เก่งและมีความสุข ด้วยรูปแบบที่มีความหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยอาศัยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมด้วยระบบบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ คือ มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เต็มศักยภาพ มีความเป็นมืออาชีพ

มีระบบการบริหารงบประมาณด้วยความโปร่งใสและใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ตามที่พระราชบัญญัติศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

ในการบริหารงบประมาณของแต่ละสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องจึงมีบทบาทในการรับผิดชอบตั้งแต่การวางแผน การบริหารงบประมาณ และการรายงานผล โดยมุ่งเน้นผลสำเร็จของงาน และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ตามเงื่อนไขการจัดการทางการเงิน หรือเรียกว่ามาตรฐานการจัดการทางการเงิน (สำนักปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) สถานศึกษาควรปรับระบบการบริหารงบประมาณให้สอดคล้องกับโครงสร้างการบริหาร โดยใช้ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เน้นการมีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์ และดำเนินงาน กำหนดเป้าหมายและแผนกลยุทธ์ พร้อมประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยมีประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) ผลผลิต คือ ผลจากการดำเนินงาน 2) ผลลัพธ์ คือ ประโยชน์หรือผลกระทบที่เกิดขึ้น และ 3) ความรับผิดชอบและความโปร่งใส โดยต้องกำหนดผู้รับผิดชอบ มีระบบข้อมูลที่ถูกต้อง เปิดเผย ตรวจสอบ และรายงานต่อสาธารณะได้ การบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณเป็นการควบคุมปัจจัยและกระบวนการทำงาน โดยวิเคราะห์ความเสี่ยงจากการปฏิบัติงานที่อาจก่อให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน ตามกรอบ COSO เพื่อป้องกันความเสียหายอย่างเป็นระบบ ผลการวิเคราะห์พบประเด็นความเสี่ยงหลัก 4 ประการ ได้แก่ 1) การจัดซื้อจัดจ้างไม่เป็นไปตามระเบียบ 2) การใช้อำนาจหน้าที่เรียกรับผลประโยชน์ 3) การเบิกจ่ายงบประมาณไม่ถูกต้องตามระเบียบ และ 4) การเอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้อง โดยสาเหตุของความเสียหายมาจาก 2 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยภายใน และ 2) ปัจจัยภายนอก (อุษณา ภัทรมนตรี, 2552)

การบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะด้านงบประมาณ จำเป็นต้องยึดหลักธรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะหลักหิริและโอตตปปะ ซึ่งเป็นธรรมคัมครองโลก ช่วยให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องมีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด ส่งเสริมความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบ หากขาดหลักธรรมดังกล่าว อาจนำไปสู่การทุจริตและความเสียหายต่อสังคม ดังนั้น การปลูกฝังหิริโอตตปปะควบคู่กับการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง จะช่วยลดปัญหาการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ก้องเกียรติ เต็มเกษมศานต์, [ออนไลน์], 14 สิงหาคม 2567)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารงบประมาณ การวางแผน และการดำเนินงานให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร ทั้งนี้ การบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสม เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานของสถานศึกษา และเพื่อให้การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างคุ้มค่า โปร่งใส และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและสถานศึกษา

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหาร ความเสี่ยงด้านงบประมาณในโรงเรียน ตามหลักธรรมคัมครองโลกของสถานศึกษา โรงเรียนบ้านนาเส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหาร จัดการงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับหลักคุณธรรม จริยธรรม อันจะส่งผลดีต่อผู้เรียน สถานศึกษา และชุมชน อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้การบริหารสถานศึกษา เกิดความมั่นคง ยั่งยืน และสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างต่อเนื่องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณของโรงเรียนบ้านนาเส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านนาเส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
3. เพื่อนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณ ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านนาเส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ ศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ

2. ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณของโรงเรียนบ้านนาเส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 19 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา

2.2 เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และนำไปตรวจสอบความสอดคล้องของร่างแบบสัมภาษณ์โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ซึ่งประกอบด้วย นักวิชาการ การบริหารการศึกษา นักวิชาการการวิจัย และศึกษานิเทศก์ การพิจารณา ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป สามารถนำไปใช้ได้ โดยผลการประเมินพบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อ

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 19 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณของโรงเรียนบ้านนาเส

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบจากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ

3. ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านนาเส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

3.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 (ฉวาง 1) หัวหน้ากลุ่มบริหารงานงบประมาณโรงเรียนบ้านนาเส หัวหน้ากลุ่มบริหารงานงบประมาณในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 และนักวิชาการด้านศาสนา

3.2 เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป สามารถนำไปใช้ได้โดยผลการประเมินพบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อ

ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณตามหลักธรรมคัมภีร์ของโรงเรียนบ้านนาเส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ร่างแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณตามหลักธรรมคัมภีร์ของโรงเรียนบ้านนาเส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาเรียบเรียงและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4. ระยะที่ 3 นำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณตามหลักธรรมคัมภีร์ของโรงเรียนบ้านนาเส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2

4.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย ประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษา การศึกษาที่ 6 (ฉวาง 1) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาเส ผู้อำนวยการโรงเรียนราชเวชพิศาล

4.2 เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือ แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) และแบบประเมิน การสนทนากลุ่มแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณ ตามหลักธรรมคัมภีร์ของโรงเรียนบ้านนาเส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

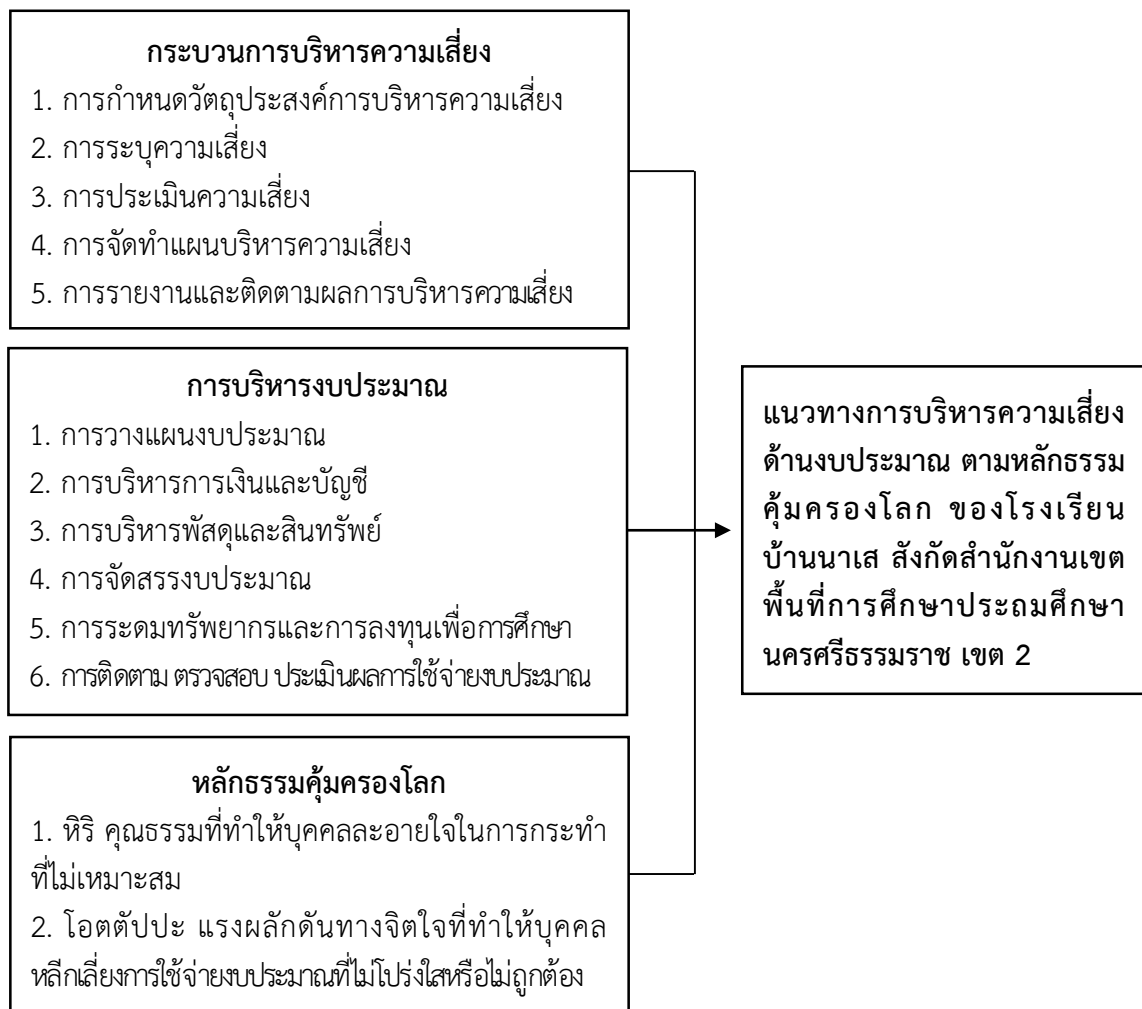
ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ใช้การสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน โดยใช้แบบประเมินสนทนากลุ่ม ประเมินความเหมาะสม โดยใช้แบบประเมินการสนทนากลุ่มแบบมาตรฐาน ประเมินค่า 5 ระดับ เพื่อความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณตามหลักธรรมคัมภีร์ของโรงเรียนบ้านนาเส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำความเห็น และข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มมาเรียบเรียงเป็นแนวทางที่สมบูรณ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณของโรงเรียนบ้านนาเส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า 1. การบริหารความเสี่ยงด้านการวางแผนงบประมาณของสถานศึกษาดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์และพันธกิจ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในด้านการระบุและประเมินความเสี่ยง มีการวิเคราะห์ข้อมูลรอบด้านอย่างเป็นลำดับขั้น พร้อมทั้งติดตามและนำผลประเมินมาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การวางแผนมีความเหมาะสมและยืดหยุ่นต่อสถานการณ์ นอกจากนี้ การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงมีความสอดคล้องกับบริบทและนโยบายโดยอาศัยข้อมูลย้อนหลังและความร่วมมือของบุคลากร ขณะที่การรายงานและติดตามผลมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ และมีรูปแบบชัดเจน ซึ่งช่วยสนับสนุนให้การบริหารงบประมาณมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม 2. สภาพการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารการเงินและการบัญชี จากการศึกษา พบว่า สถานศึกษามีการบริหารความเสี่ยงด้านการเงินและการบัญชีอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ชัดเจน อาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ และมีการสื่อสาร

ให้บุคลากรรับทราบทั่วถึง ส่งผลให้การดำเนินงานมีความถูกต้องและโปร่งใส ในด้านการระบุและประเมินความเสี่ยง มีการใช้ข้อมูลย้อนหลัง การตรวจสอบภายในและภายนอก รวมถึงการมีส่วนร่วมของหลายฝ่าย ทำให้การวิเคราะห์มีความครอบคลุมและสอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง ขณะที่การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงมีขั้นตอน มาตรการควบคุม และผู้รับผิดชอบชัดเจน เชื่อมโยงกับนโยบายและแผนงานของสถานศึกษา พร้อมทั้งมีการทบทวนปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ส่วนการรายงานและติดตามผลดำเนินการอย่างเป็นระบบ สม่าเสมอ และตรวจสอบได้ ช่วยให้อาจสามารถสะท้อนปัญหาและแนวโน้มความเสี่ยงได้อย่างทันต่อสถานการณ์ และสนับสนุนการบริหารจัดการงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ 3. สภาพการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ จากการศึกษา พบว่า สถานศึกษามีการบริหารความเสี่ยงด้านพัสดุและสินทรัพย์อย่างเป็นระบบ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ตามระเบียบที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับนโยบาย พร้อมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ในด้านการระบุและประเมินความเสี่ยง มีการใช้ข้อมูลจากการใช้งานจริง การตรวจสอบสภาพ และข้อมูลย้อนหลัง ทำให้การวิเคราะห์ครอบคลุมและสอดคล้องกับสภาพปฏิบัติงาน ขณะที่การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงเชื่อมโยงกับข้อมูลครุภัณฑ์และการใช้งานจริง มีการทบทวนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การจัดการทรัพย์สินมีความรัดกุมและลดความสูญเสีย ส่วนการรายงานและติดตามผลดำเนินการอย่างเป็นระบบ โปร่งใส และตรวจสอบได้ ช่วยให้การบริหารพัสดุและสินทรัพย์มีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง 4. สภาพการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดสรรงบประมาณ จากการศึกษา พบว่า สถานศึกษามีการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดสรรงบประมาณอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดวัตถุประสงค์สอดคล้องกับนโยบาย แผนงาน และเป้าหมายของหน่วยงาน พร้อมเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ในด้านการระบุและประเมินความเสี่ยง มีการใช้ข้อมูลย้อนหลังและผลการดำเนินงานในการวิเคราะห์ ทำให้การดำเนินงานมีความโปร่งใสและสอดคล้องกับสภาพจริง ขณะที่การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงดำเนินการควบคู่กับแผนปฏิบัติการประจำปี มีการทบทวนและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้แผนมีความครอบคลุมและตรวจสอบได้ ส่วนการรายงานและติดตามผลมีความชัดเจน เป็นระบบ และนำผลไปใช้ปรับปรุงการจัดสรรงบประมาณในรอบถัดไป ช่วยให้การบริหารงบประมาณมีประสิทธิภาพและเหมาะสมยิ่งขึ้น 5. สภาพการบริหารความเสี่ยงด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา จากการศึกษา พบว่า สถานศึกษามีการบริหารความเสี่ยงด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดวัตถุประสงค์สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและบริบทของสถานศึกษา พร้อมถ่ายทอดสู่การปฏิบัติในทุกฝ่าย ในด้านการระบุและประเมินความเสี่ยง มีการใช้ข้อมูลจากประสบการณ์ ผลการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ทำให้การวิเคราะห์ครอบคลุมและโปร่งใส ขณะที่การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาและผลการประเมินที่ผ่านมา มีการกำหนดมาตรการและลำดับความสำคัญของการลงทุนอย่างเหมาะสม รวมถึงการเตรียมแนวทางรองรับข้อจำกัดด้านงบประมาณ ส่วนการรายงานและติดตามผลดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตรวจสอบได้ และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการปรับปรุง ส่งผลให้การบริหารทรัพยากรและการลงทุนมีประสิทธิภาพและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน 6. สภาพการบริหารความเสี่ยงด้านการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ จากการศึกษา พบว่า สถานศึกษามีการบริหารความเสี่ยงด้านการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดที่ชัดเจน พร้อมสื่อสารและทบทวนร่วมกับบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ในด้านการระบุและประเมินความเสี่ยง มีการใช้ข้อมูลย้อนหลังและการมีส่วนร่วมของหลายฝ่าย ทำให้การวิเคราะห์ครอบคลุม โปร่งใส และสอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง ขณะที่การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงมีขั้นตอนชัดเจน กำหนดผู้รับผิดชอบ และเชื่อมโยงกับข้อมูลงบประมาณอย่างรอบด้าน

ส่วนการรายงานและติดตามผลดำเนินการเป็นระบบ มีรอบระยะเวลาที่แน่นอน และเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการปรับปรุง ส่งผลให้การบริหารงบประมาณมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณ ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านนาเส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษามีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ครอบคลุม 6 ด้าน ได้แก่ การวางแผนงบประมาณ การบริหารการเงิน และการบัญชี การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ การจัดสรรงบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุน และการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ โดยในทุกด้านเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา พร้อมเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในด้านการระบุและประเมินความเสี่ยง มีการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา การตรวจสอบภายใน และบริบทของสถานศึกษา ทำให้การวิเคราะห์มีความครอบคลุมและสอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงานจริง ผลการประเมินถูกนำไปใช้ในการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงที่เชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติการและแผนพัฒนาสถานศึกษา โดยมีการกำหนดมาตรการควบคุม ตัวชี้วัด และผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน อีกทั้งมีการทบทวนและปรับปรุงแผนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ นอกจากนี้ สถานศึกษายังมีระบบการรายงานและติดตามผลการบริหารความเสี่ยงที่เป็นระบบ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการสะท้อนปัญหาและเสนอแนวทางปรับปรุง ทั้งนี้ได้บูรณาการหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ หิริและโอตตปปะ เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และความรอบคอบในการปฏิบัติงาน อันเป็นกลไกสำคัญในการป้องกันการทุจริต และส่งเสริมให้การบริหารงบประมาณมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและส่วนรวมอย่างยั่งยืน

ผลการนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านนาเส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาครอบคลุม 6 ด้าน ได้แก่ การวางแผนงบประมาณ การบริหารการเงินและการบัญชี การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ การจัดสรรงบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุน และการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ โดยทุกด้านมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ในด้านการระบุและประเมินความเสี่ยง มีการใช้ข้อมูลจากนโยบาย แผนงาน ผลการดำเนินงาน และการตรวจสอบภายใน เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงอย่างรอบด้านและสอดคล้องกับสภาพจริง ผลการประเมินถูกนำไปใช้ในการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงที่เชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติการมีการกำหนดมาตรการควบคุม ตัวชี้วัด และผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน พร้อมทั้งใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสนับสนุนการดำเนินงานในบางด้าน การรายงานและติดตามผลดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ และตรวจสอบได้ โดยมีการประชุมทบทวนและปรับปรุงแนวทางตามสถานการณ์จริง ควบคู่กับการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และความโปร่งใส ผ่านการบูรณาการหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ หิริและโอตตปปะ ซึ่งช่วยป้องกันความเสี่ยงเชิงคุณธรรมและการทุจริต ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า แนวทางดังกล่าวมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้จริง ส่งผลให้การบริหารงบประมาณของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

สภาพการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณในโรงเรียนบ้านนาเส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า การดำเนินงานมี 6 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนงบประมาณ การบริหารการเงินและบัญชี การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ การจัดสรรงบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การใช้จ่ายงบประมาณ โดยทุกขั้นตอนมีความเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ นโยบาย แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ สถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์การบริหารความเสี่ยงที่ชัดเจน โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์และผลการดำเนินงานย้อนหลังเป็นฐานในการวางแผนและตัดสินใจ เปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู บุคลากร และคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการ ตั้งแต่การระบุความเสี่ยงโดยอาศัยข้อมูลรอบด้าน การประเมินระดับความเสี่ยงจากโอกาสเกิดและผลกระทบ ไปจนถึงการจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยงอย่างรอบคอบ นอกจากนี้ ยังมีการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ ครอบคลุม โปร่งใส และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา โดยอาศัยผลการประเมินในอดีตเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดมาตรการ พร้อมทั้งมีการติดตาม ตรวจสอบ และรายงานผลตามระยะเวลาที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลจากการติดตามถูกนำไปใช้ในการปรับปรุงแผนและพัฒนากิจการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการสะท้อนปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขอย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัทนียา เพ็ชรนอก (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 25 พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านงานพัสดุ รองลงมา คือ งานบัญชี งานแผนงาน และงานการเงิน ทั้งนี้ แนวทางการบริหารความเสี่ยงประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ การระบุความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยง การจัดทำแผน และการติดตามรายงานผล ซึ่งมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุศราคม คำปลิว (2568) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงานงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 25 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านและรายข้อ พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านงานการเงิน ด้านงานพัสดุ ด้านงานบัญชี และด้านงานแผนงาน จากผลการศึกษาเป็นเช่นนี้เนื่องจากด้านการเงินมีระดับความเข้มข้นที่สุด 4 ด้าน แสดงว่าสถานศึกษามีระบบบริหารการเงินที่เข้มงวดครอบคลุมการอนุมัติ และการเบิกจ่ายอย่างเป็นขั้นตอน โดยเน้นการควบคุมภายในเพื่อจำกัดความเสี่ยงทางการเงิน รองลงมาด้านงานพัสดุและบัญชี แสดงให้เห็นถึงการบริหารจัดการที่เป็นระบบและตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรีจิรา โชติพิบูลย์ และสุรางคนา มัณยานนท์ (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานด้านงบประมาณโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า ด้านการบริหารการเงิน ควรส่งเสริมอบรมเพื่อให้มีความรู้สามารถปฏิบัติงานได้ทันที่ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญสนับสนุนงานบริหารด้านการเงินของโรงเรียนและบุคลากรในการบริหารงานการเงินที่มีความเสียสละ

ผลการศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านนาเส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า แนวทางดังกล่าวประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนงบประมาณ การบริหารการเงินและบัญชี การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ การจัดสรรงบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุน

เพื่อการศึกษา และการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ โดยดำเนินการอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการระบุและประเมินความเสี่ยงจากข้อมูลเชิงประจักษ์และผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อนำไปจัดลำดับความสำคัญและกำหนดมาตรการควบคุมที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาทั้งนี้ การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงคำนึงถึงทรัพยากรและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง โดยเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรมีส่วนร่วม ส่งผลให้เกิดความเข้าใจร่วมและตระหนักถึงความสำคัญของการควบคุมความเสี่ยง พร้อมทั้งมีการรายงานและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้การบริหารงบประมาณมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และสามารถปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างทันที่ นอกจากนี้ การบูรณาการหลักสูตรคุ้มครองโลก ได้แก่ หิริและโอตตปเปะ ซึ่งเป็นความละอายและความเกรงกลัวต่อการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ช่วยเสริมสร้างการควบคุมตนเองทางจริยธรรมควบคู่กับระบบควบคุมภายใน ทำให้การบริหารงบประมาณมีความโปร่งใส ลดโอกาสการทุจริต และใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาดา ศิริวงศ์ (2566) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 พบว่า โรงเรียนจำนวนมากไม่มีการประเมินความเสี่ยงล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ ขาดการวางแผนงบประมาณที่เชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติงานและสภาพจริง ส่งผลให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการจัดสรรงบประมาณและมีผลต่อประสิทธิภาพของการใช้จ่ายซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของผู้วิจัยที่พบว่าด้านงานแผนงานเป็นจุดอ่อนที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา กรูพิมาย (2567) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี พบว่า ควรดำเนินการดังนี้ 1) วิเคราะห์ความเสี่ยงและประชาสัมพันธ์วัตถุประสงค์ด้านงบประมาณ 2) ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการระบุสาเหตุของความเสี่ยง 3) ประเมินและจัดลำดับความเสี่ยงด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 4) จัดการและตอบสนองความเสี่ยง เช่น การหลีกเลี่ยงหรือถ่ายโอนความเสี่ยง 5) ส่งเสริมให้บุคลากรตระหนักและมีส่วนร่วมในการป้องกันความเสี่ยง และ 6) ประเมินผลและรายงานความเสี่ยงอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสนับสนุน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิษณุ หอมสมบัติ (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธธรรมคุ้มครองโลกเพื่อการป้องกันการทุจริตอย่างยั่งยืน พบว่า การทุจริตเป็นปัญหาสำคัญของสังคมไทยที่ส่งผลกระทบในวงกว้าง โดยการนำหลักพุทธธรรมมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงาน สามารถช่วยแก้ไขและป้องกันปัญหาการทุจริตได้ในระยะยาว ทั้งนี้ การประยุกต์ใช้หลักธรรมช่วยให้บุคคลตระหนักรู้ แยกแยะ ระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวมได้อย่างถูกต้อง อันนำไปสู่การป้องกันการทุจริตอย่างยั่งยืนในสังคมไทย

ผลการนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณตามหลักสูตรคุ้มครองโลกของโรงเรียนบ้านนาเส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า แนวทางประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ และกระบวนการดำเนินงาน 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนงบประมาณ 2) การบริหารการเงินและบัญชี 3) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ 4) การจัดสรรงบประมาณ 5) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และ 6) การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ ผลการประเมินพบว่า แนวทางดังกล่าวช่วยให้การบริหารงบประมาณมีความโปร่งใส รอบคอบ และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และการเปิดเผยข้อมูล โดยบูรณาการหลักหิริ-โอตตปเปะเป็นกรอบจริยธรรมในการดำเนินงาน ทำให้สามารถลดความเสี่ยงด้านการเงิน การพัสดุ และการใช้จ่ายงบประมาณ

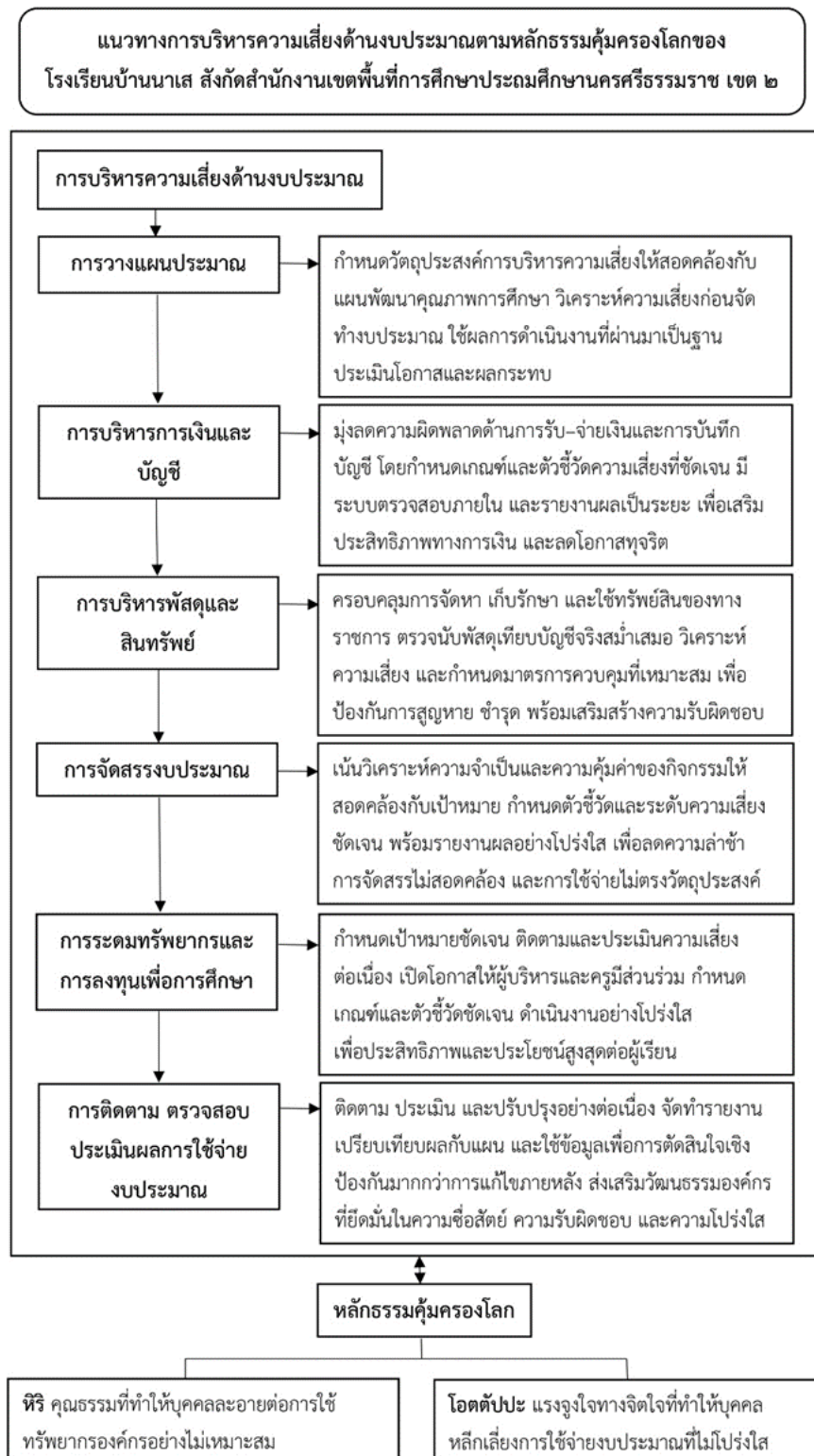
ได้อย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินว่า แนวทางดังกล่าวมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทพงศ์ หมิแหละหมั่น (2564) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี พบว่า สภาพการดำเนินงานปัจจุบันและสภาพที่ควรปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ขณะที่ปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางและมีความต้องการจำเป็น (PNI Modified) เฉลี่ย 0.29 ทั้งนี้ ระบบบริหารความเสี่ยงประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 35 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ด้านการจัดซื้อจัดจ้าง 10 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านบัญชีและการเงิน 9 ตัวบ่งชี้ 3) ด้านการพัฒนาบุคลากรบัญชีและการเงิน 10 ตัวบ่งชี้ และ 4) ด้านพัสดุและสินทรัพย์ 6 ตัวบ่งชี้ โดยผลการประเมินการนำระบบไปใช้พบว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ มัทนียา เพ็ชรนอก (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านงานพัสดุ รองลงมา คือ งานบัญชี งานแผนงาน และงานการเงิน ทั้งนี้ แนวทางการบริหารความเสี่ยงประกอบด้วย 5 ชั้น ได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ 2) การระบุความเสี่ยง 3) การประเมินความเสี่ยง 4) การจัดทำแผนและจัดการความเสี่ยง และ 5) การติดตามรายงานผล โดยผลการประเมินพบว่ามีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภกิจ ภูโอบ (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านการจัดทำ และเสนอของงบประมาณมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการบริหารการเงินมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้ เมื่อจำแนกตามตำแหน่งพบว่าไม่มีความแตกต่างทั้งโดยรวมและรายด้าน แต่เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่ามีความแตกต่างในการปฏิบัติ

องค์ความรู้ที่ได้

จากการศึกษางานวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านนาเส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ได้องค์ความรู้ ดังนี้ 1) ในการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การวางแผนงบประมาณ 2) การบริหารการเงินและบัญชี 3) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ 4) การจัดสรรงบประมาณ 5) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และ 6) การติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ เป็นแนวทางการดำเนินงานโดยมีผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน เพื่อสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้การสนับสนุนเพื่อให้แนวทางการดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบ การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณ ซึ่งหิริเป็นความละเอียดรอบคอบหรือความไม่ถูกต้อง รู้สึกละเอียดใจเมื่อคิดจะกระทำสิ่งที่ไม่สุจริต ไม่โปร่งใส หรือขัดต่อระเบียบและหน้าที่ ความละเอียดนี้ เกิดจากจิตสำนึกภายใน ทำให้บุคคลยับยั้งชั่งใจและเลือกกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง แม้ไม่มีผู้ใดตรวจสอบ และเฝ้าระวัง เป็นความเกรงกลัวต่อผลของการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ทั้งผลกระทบต่อตนเอง องค์กร และส่วนรวม รวมถึงผลทางวินัย กฎหมาย และความเสียหายต่อชื่อเสียง องค์กร ความเกรงกลัวในนี้มิใช่ความหวาดกลัวเชิงลบ แต่เป็นความตระหนักรู้ในผลเสียที่อาจเกิดขึ้น จึงช่วยให้บุคคลระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ ทำให้เกิดการควบคุมตนเองทางจริยธรรมควบคู่กับระบบควบคุมภายใน กล่าวคือ นอกจากจะมีระเบียบ ขั้นตอน และกลไกตรวจสอบที่ชัดเจนแล้ว บุคลากรยังมี

จิตสำนึกในการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ รอบคอบ และรับผิดชอบต่อส่วนรวม ส่งผลให้การบริหารงบประมาณมีความโปร่งใส ลดโอกาสการทุจริต และใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน ทำให้การบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านนาเส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒ มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ของการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 (ฉวาง 1) ควรนำผลการวิจัยไปใช้กำหนดนโยบายส่งเสริมการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณอย่างเป็นระบบ บูรณาการหลักธรรมคัมภีร์ครองโลกควบคู่ระบบควบคุมภายใน เพื่อยกระดับความโปร่งใส ลดความเสี่ยงการทุจริต และเพิ่มประสิทธิภาพ

1.2 โรงเรียนบ้านนาเสควรจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครูและบุคลากรเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณตามหลักธรรมคัมภีร์ครองโลก เพื่อส่งเสริมความโปร่งใส ลดการทุจริต

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

2.1 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 6 (ฉวาง 1) ควรส่งเสริมการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณตามหลักธรรมคัมภีร์ครองโลกอย่างเป็นระบบ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม ความโปร่งใส ลดการทุจริต และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร พร้อมทั้งจัดให้มีการพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจด้านการวิเคราะห์ ประเมิน และจัดการความเสี่ยง ตลอดจนการติดตามและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ

2.2 โรงเรียนบ้านนาเส ควรนำแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณตามหลักธรรมคัมภีร์ครองโลกไปใช้เป็นกรอบการดำเนินงานจริงและจัดทำเป็นคู่มือการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณ โดยบูรณาการกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และระบบบริหารงบประมาณอย่างเป็นระบบ เพื่อเสริมสร้างความโปร่งใส ลดความผิดพลาดและการทุจริต และเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

2.3 สถานศึกษาอื่นๆ ในสังกัด สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์เป็นต้นแบบพัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณให้เหมาะสมกับบริบทของ เพื่อเสริมสร้างความโปร่งใส ลดการทุจริต และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณ ทั้งด้านการบริหาร ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วม

3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณสู่ความสำเร็จเพื่อให้สถานศึกษามีการดำเนินงานการบริหารงานงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการขับเคลื่อนการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

ก้องเกียรติ เต็มเกษมศานต์. (ม.ป.ป.). *โลกปาลธรรม*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/229358> [14 สิงหาคม 2567].

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. *ราชกิจจานุเบกษา*, 116 (74ก), 24.

จันทร์จิรา โชติพิบูลย์ และสุรางคนา มัณยานนท์. (2565). การบริหารงานด้านงบประมาณโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 2(1): 11-17.

- นันทพงศ์ หมีแหละหมั่น. (2564). แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 7(1): 588-602.
- นิตยา กรุพินาย. (2567). แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 9(3): 75-98.
- บุศราคม คำปลิว. (2568). การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงานงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. *วารสารการบริหารการศึกษามมร. วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 1(3): 77-80.
- พิษณุ หอมสมบัติ. (2565). พุทธธรรมคุ้มครองโลก: การป้องกันการทุจริตอย่างยั่งยืน. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 7(2): 67-79.
- มัทนียา เพ็ชรนอก. (2563). การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงานงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- วิภาดา ศิริวงศ์. (2566). แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4. *วารสารครุศาสตร์อีสาน*, 25(2):18- 45.
- ศุภกิจ ภูโอบ. (2560). การบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมคุ้มครองโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
- สำนักปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *ข้อเสนอแนะทางการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษา กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย*.
- อุษณา ภัทรมนตรี. (2552). *การตรวจสอบภายในสมัยใหม่: แนวคิดและกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.

